

De Vierklaver

Uitbreiding van de Basisschool Temse

Studieopdracht voor de Basisschool 'De Vierklaver' te Temse in verband met de tweede fase van de Open Oproep 12 | 2006

Offertedossier voor inzending met kenmerk 001218A

ROZENLAAN

AZALEALAAN

NIEUWE WOONWIJK HERMELGEM

UITZICHT OVER GEBIED VAN TOEKOMSTIGE WOONUITBREIDINGSWIJK

Typering omliggende woonwijken: overwegend twee lagen met een kap

SITUATIE TEMSE

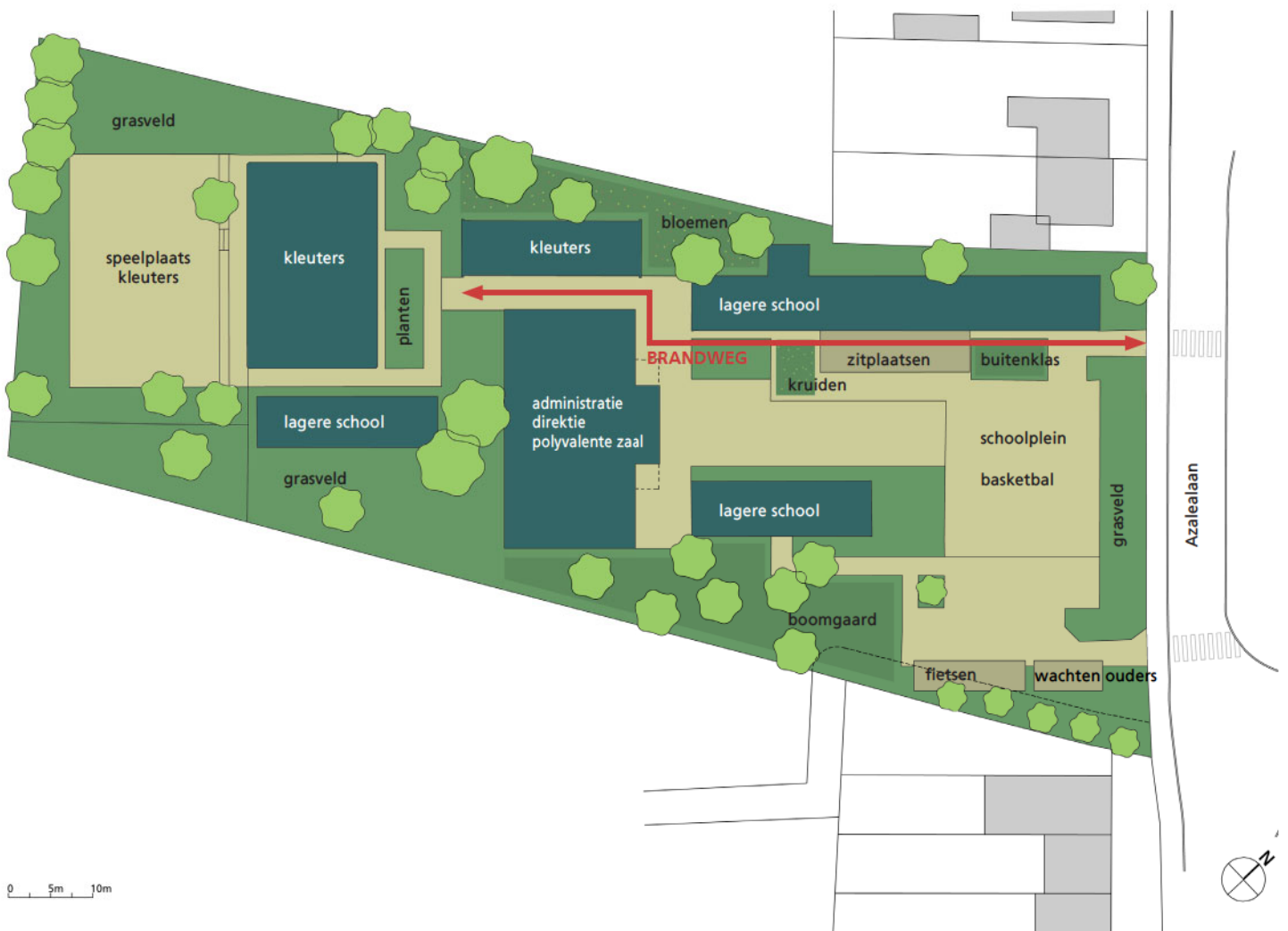
De bestaande school situeert zich op een smal en diep perceel tussen een recent gerealiseerde woonwijk en een toekomstige woonuitbreidingswijk.

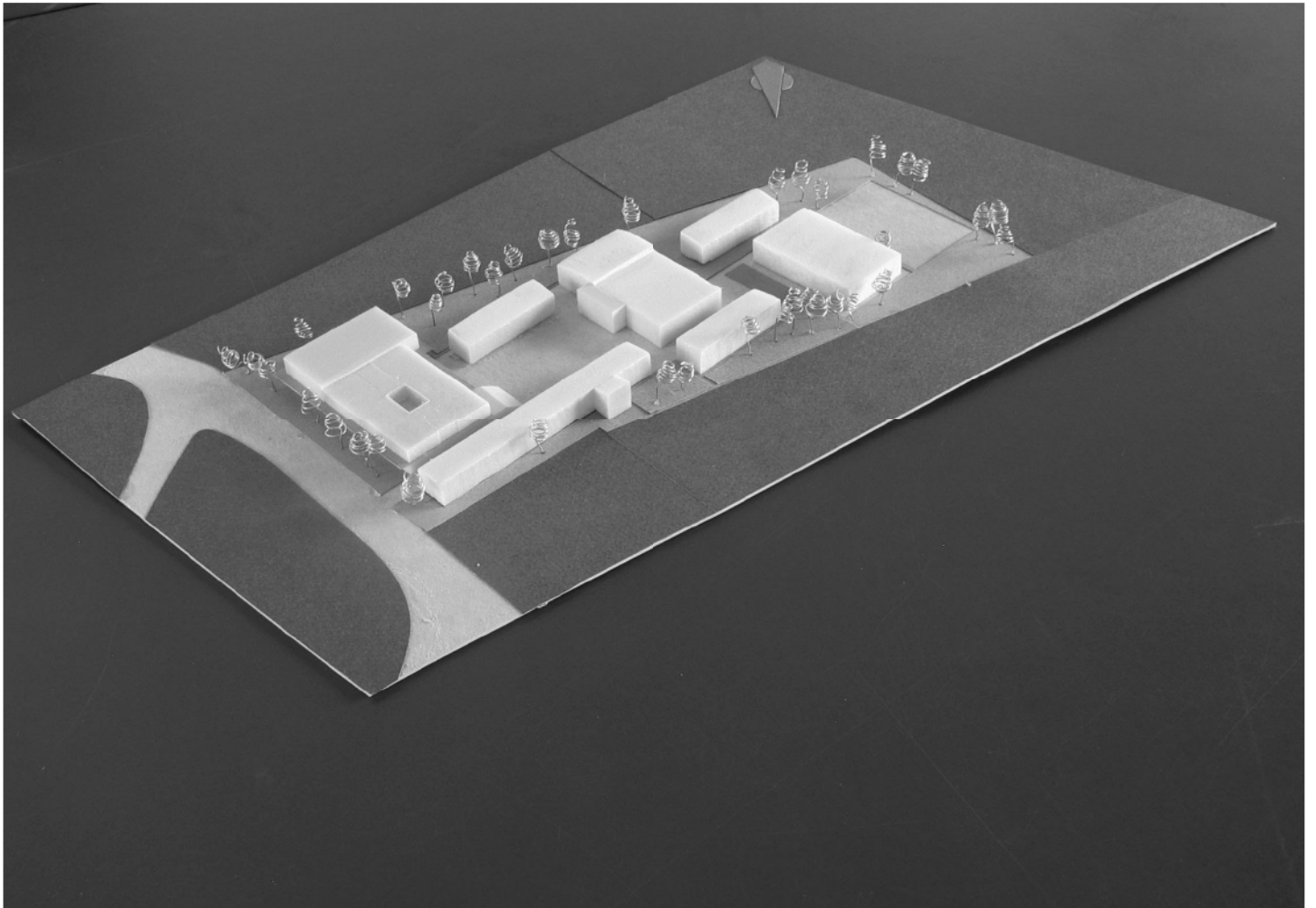

Huidige kwaliteit / karakteristiek: Informele
verkaveling van lage gebouwen + stelsel
van speelruimtes van verschillend karakter
Patchwork Groen

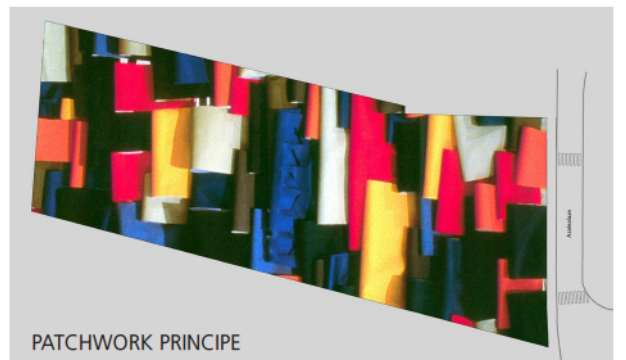
HUIDIGE SITUATIE

Gevraagd: Goed doordacht masterplan   Maximum aan open ruimte behouden
stige uitbreidingen mogelijk maken   Toekomstige uitbreidingen mogelijk maken
inplanting van bouwvolumes   Rationele inplanting van bouwvolumes
moet operationeel kunnen blijven tijdens bouw   Huidige school moet operationeel kunnen blijven tijdens bouw

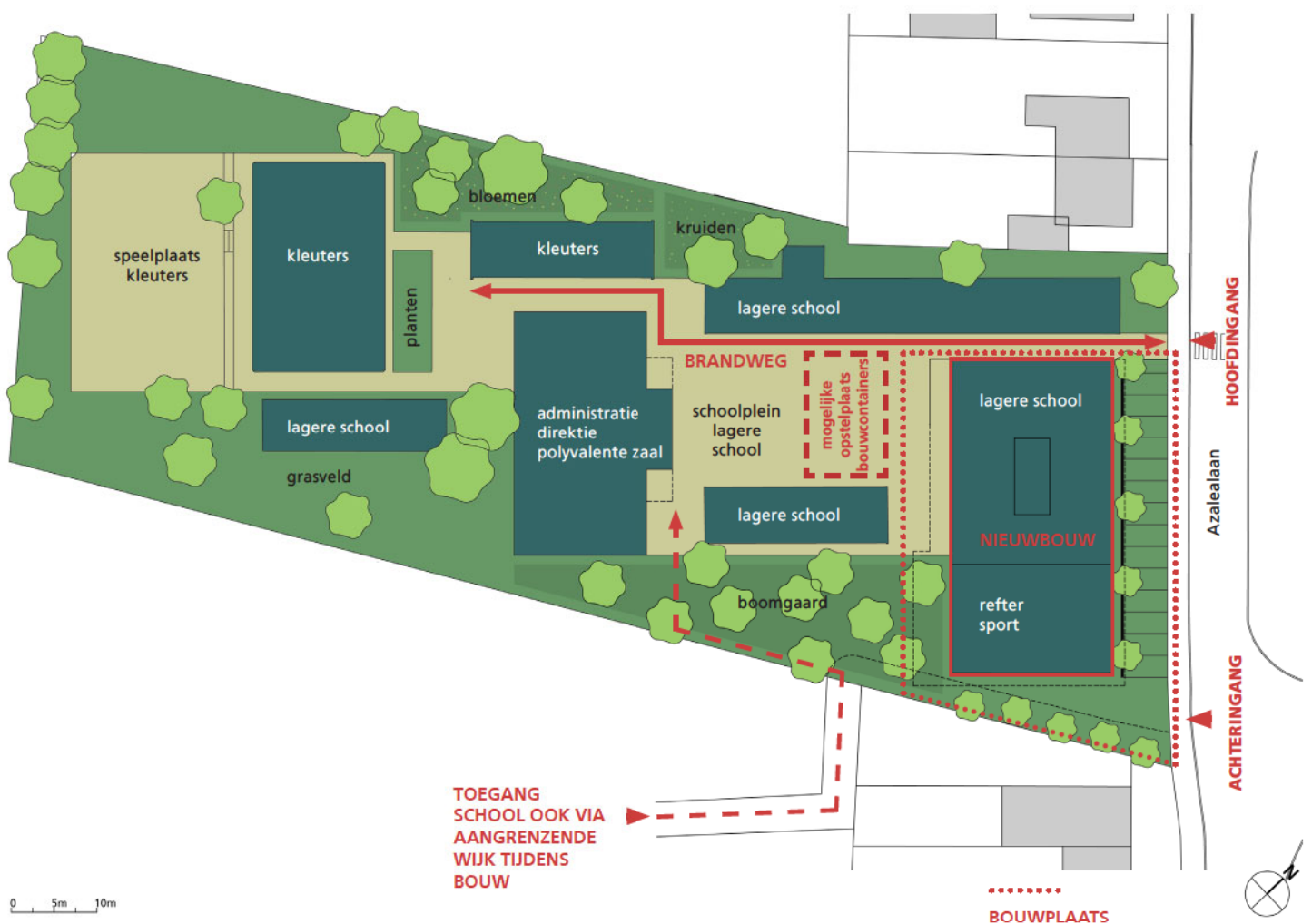

LAPPENDEKEN: PATCHWORK VAN KLEUR EN MATERIAAL

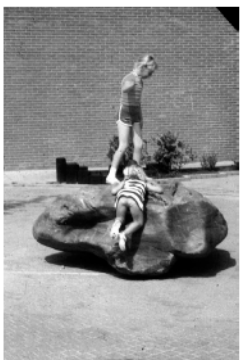
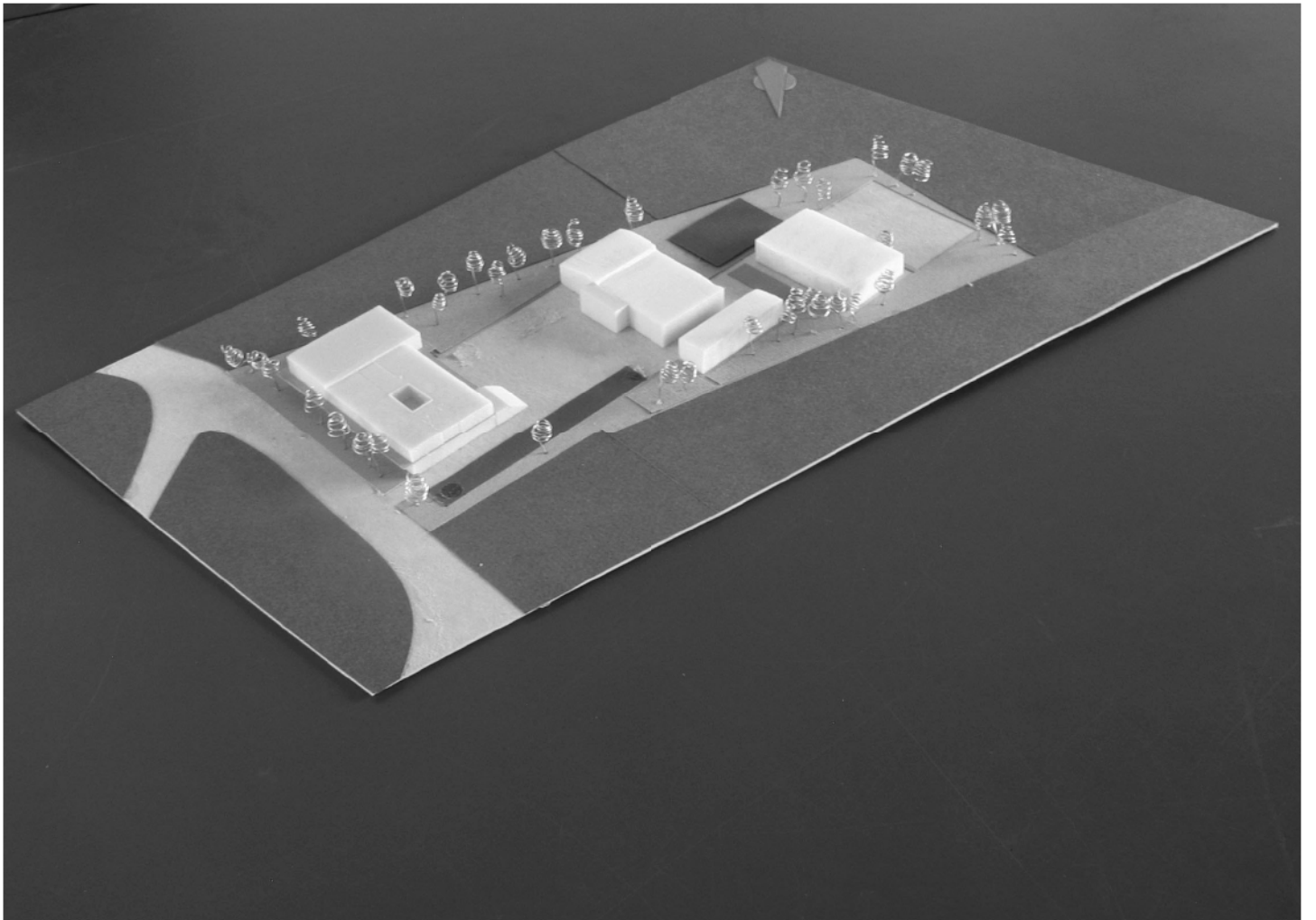

PATCHWORK PRINCIPE

MASTERPLAN FASE 1: VERSTERKING PATCHWORK

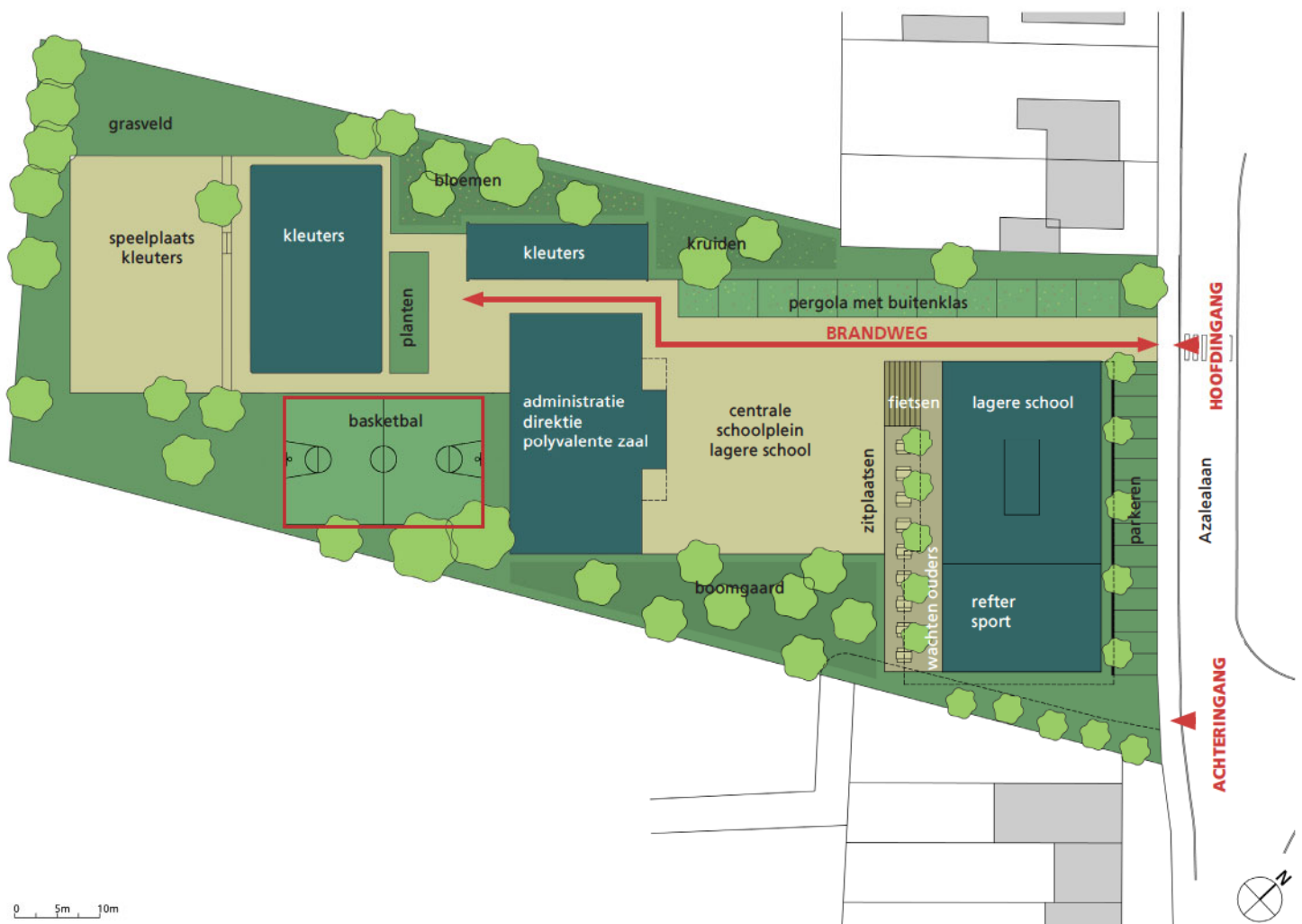

Situering nieuw gebouw op huidige speelplaats:
De nieuwe bebouwing voegt zich in stelsel van diverse informele gebouwen en speelruimtes
Bestaande lagere school kan blijven functioneren tijdens bouwfase
Brandweg blijft behouden

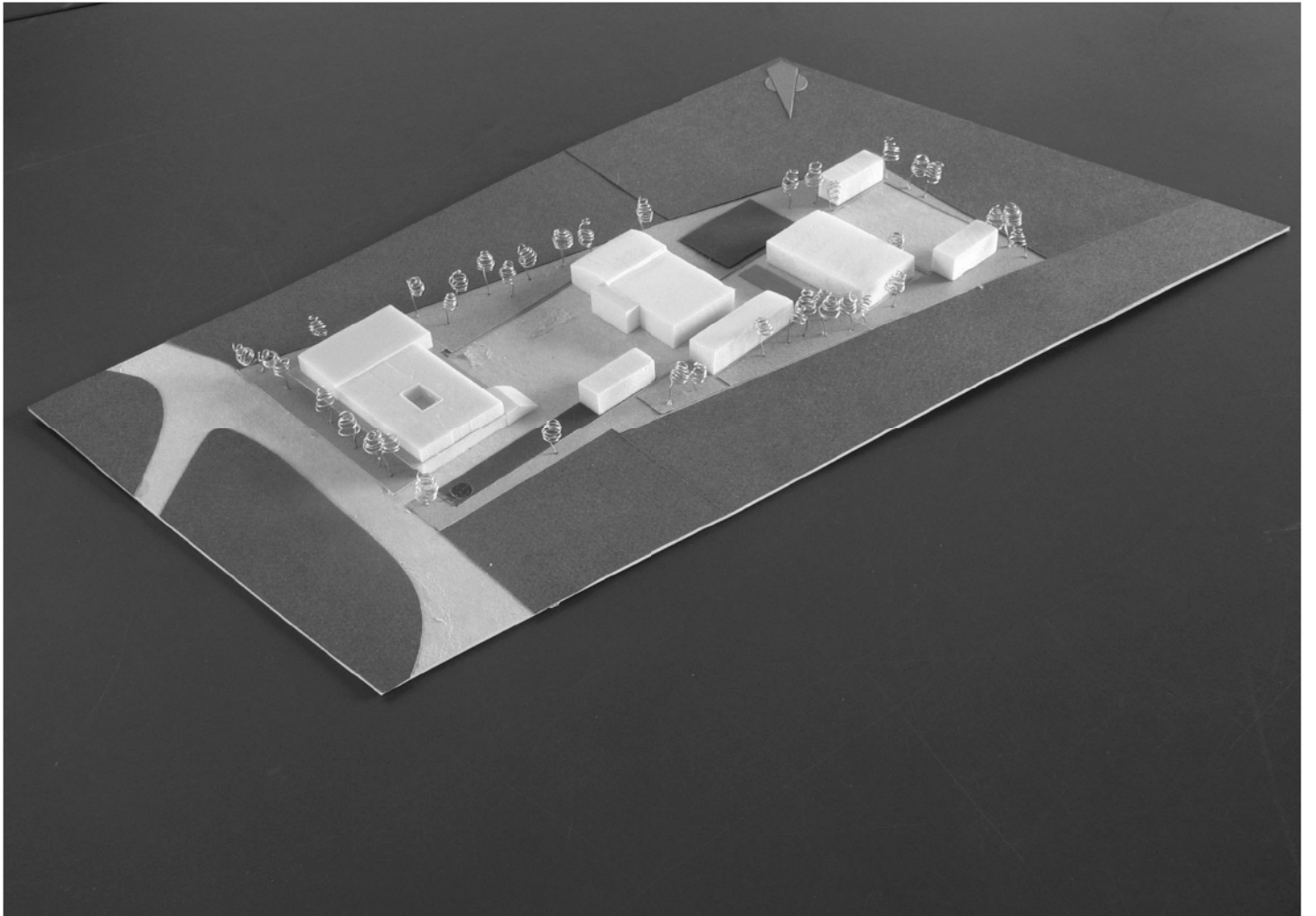

MASTERPLAN FASE 2: NIEUWE SPEELVELDEN BINNEN PATCHWORK

Sloop bestaande gebouwen en containerklassen:
Er ontstaat een nieuw centraal schoolplein voor de lagere school Er is ruimte voor nieuwe groene speelvelden die zich voegen in het informele stelsel van speelruimtes

MASTERPLAN FASE 3: TOEKOMSTIGE UITBREIDING

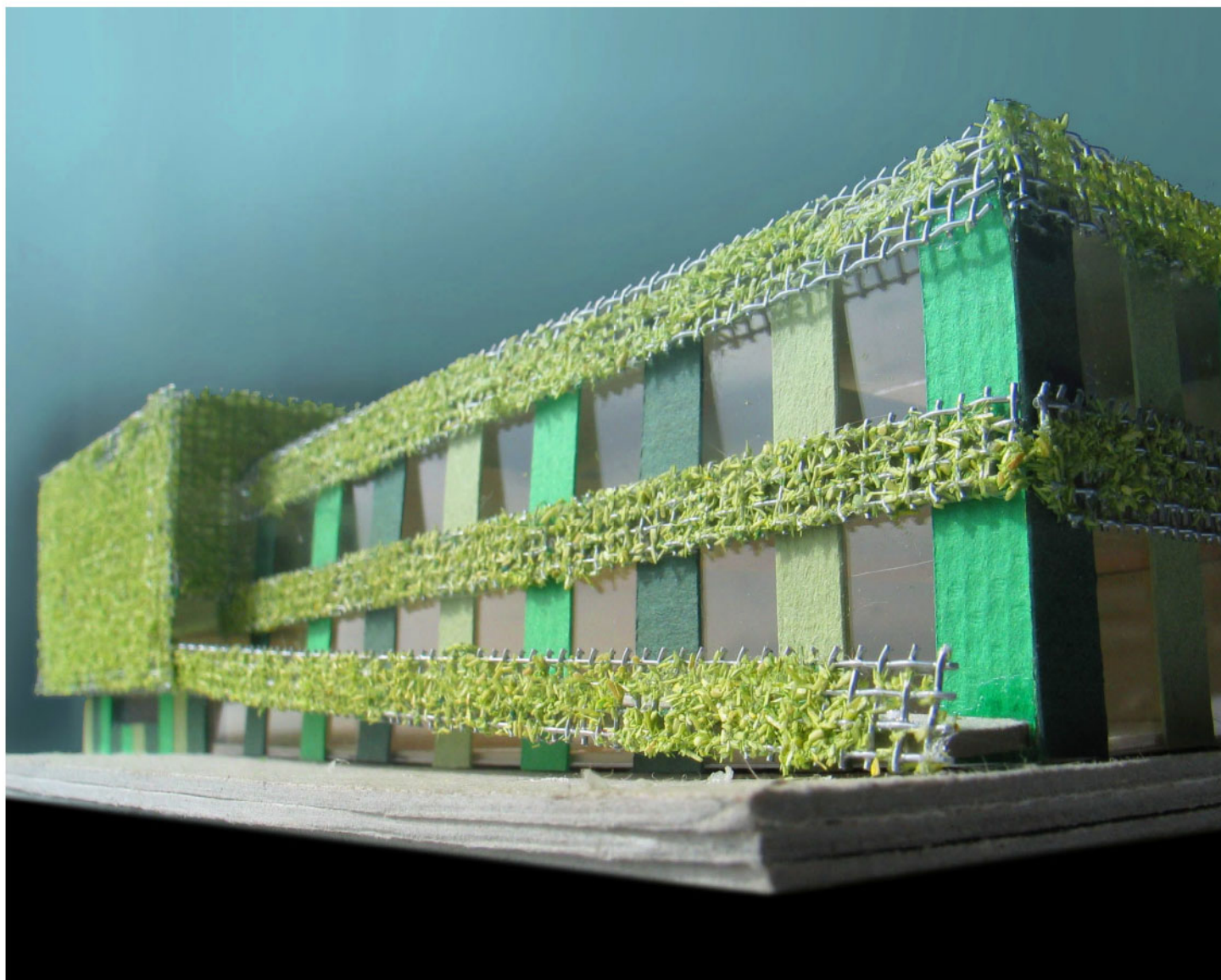

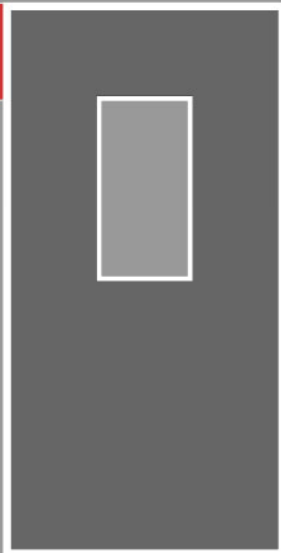
Mogelijkheid tot toekomstige uitbreiding:
Nieuwe kleuterklassen rond speelplaats kleuters
Nieuwe klassen voor de lagere school aan het centrale schoolplein

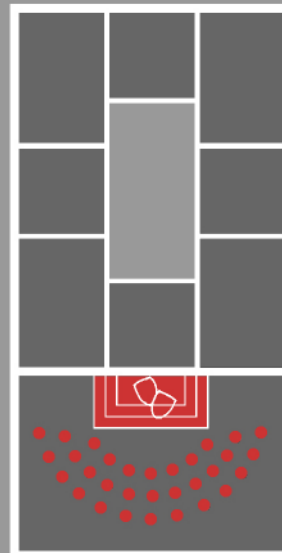
Groen gebouw langs straat geeft de Vierklaver een nieuw gezicht: Herkenbaarheid Baken in de buurt Gebouw gaat over in landschap School als ontmoetingsplaats

NIEUW BAKEN IN DE BUURT

TRAP ALS
BUITENTHEATER

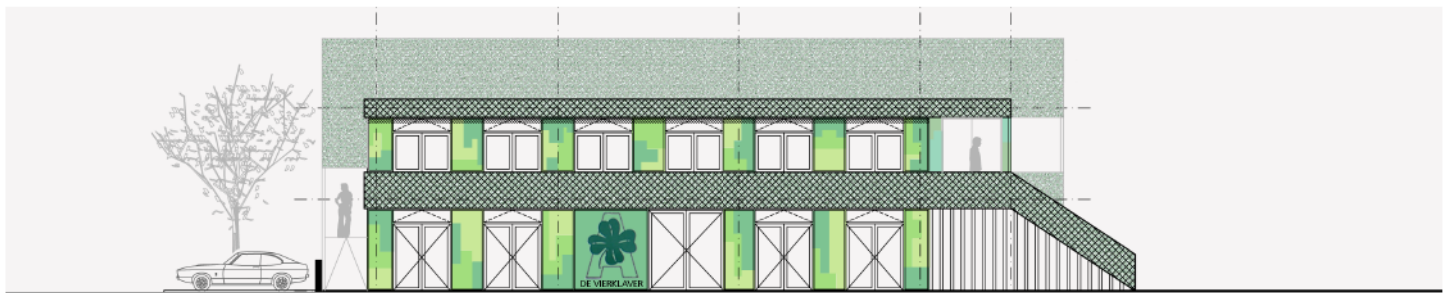
TRAP ALS PODIUM
REFTER ALS THEATER

ONTMOETINGSPLEK & UITWISSELING

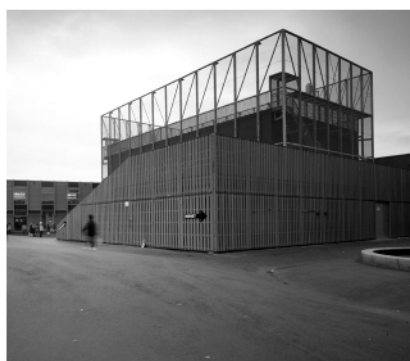
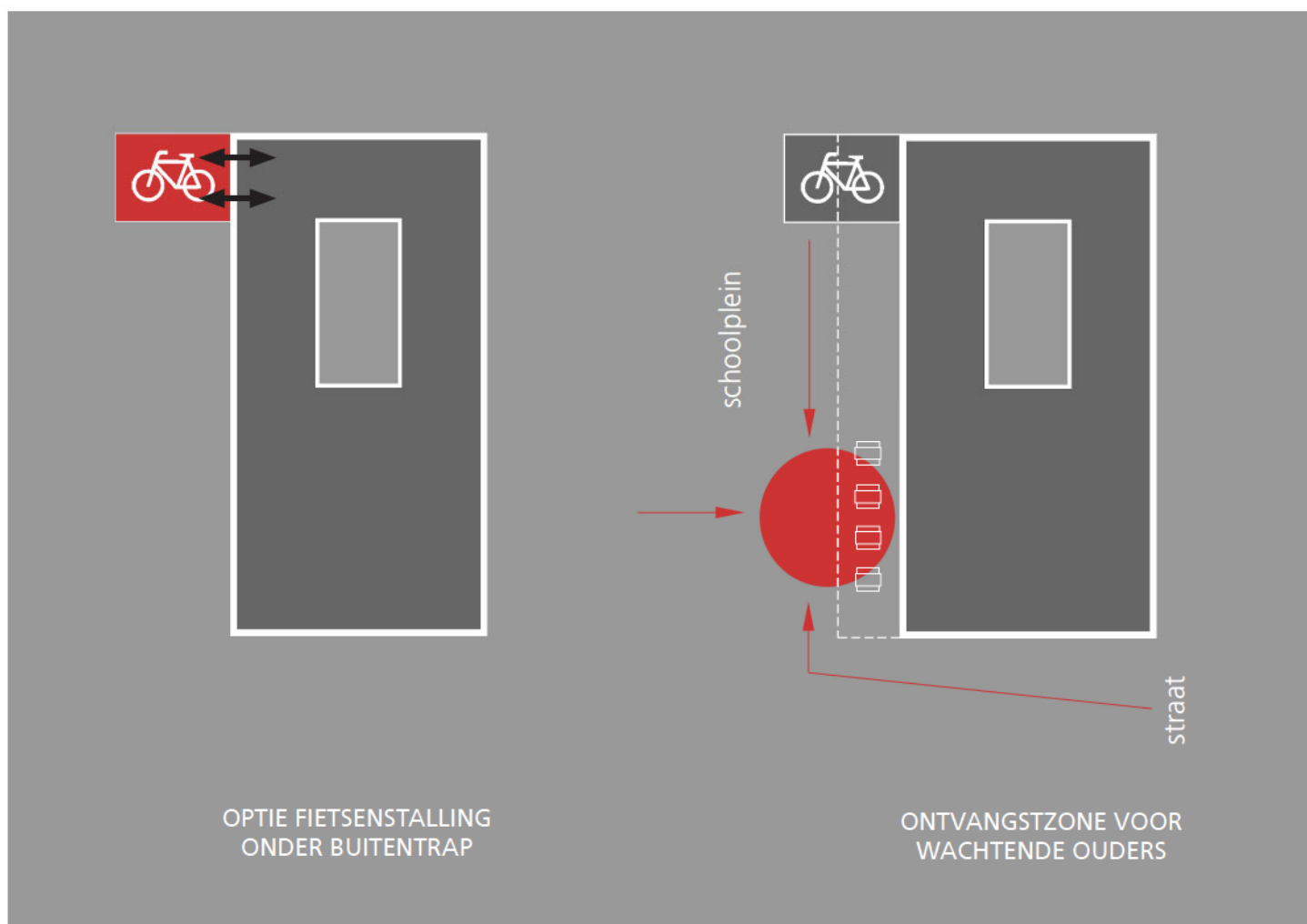

**PLATTEGROND
GELIJKVLOERS
1:250**

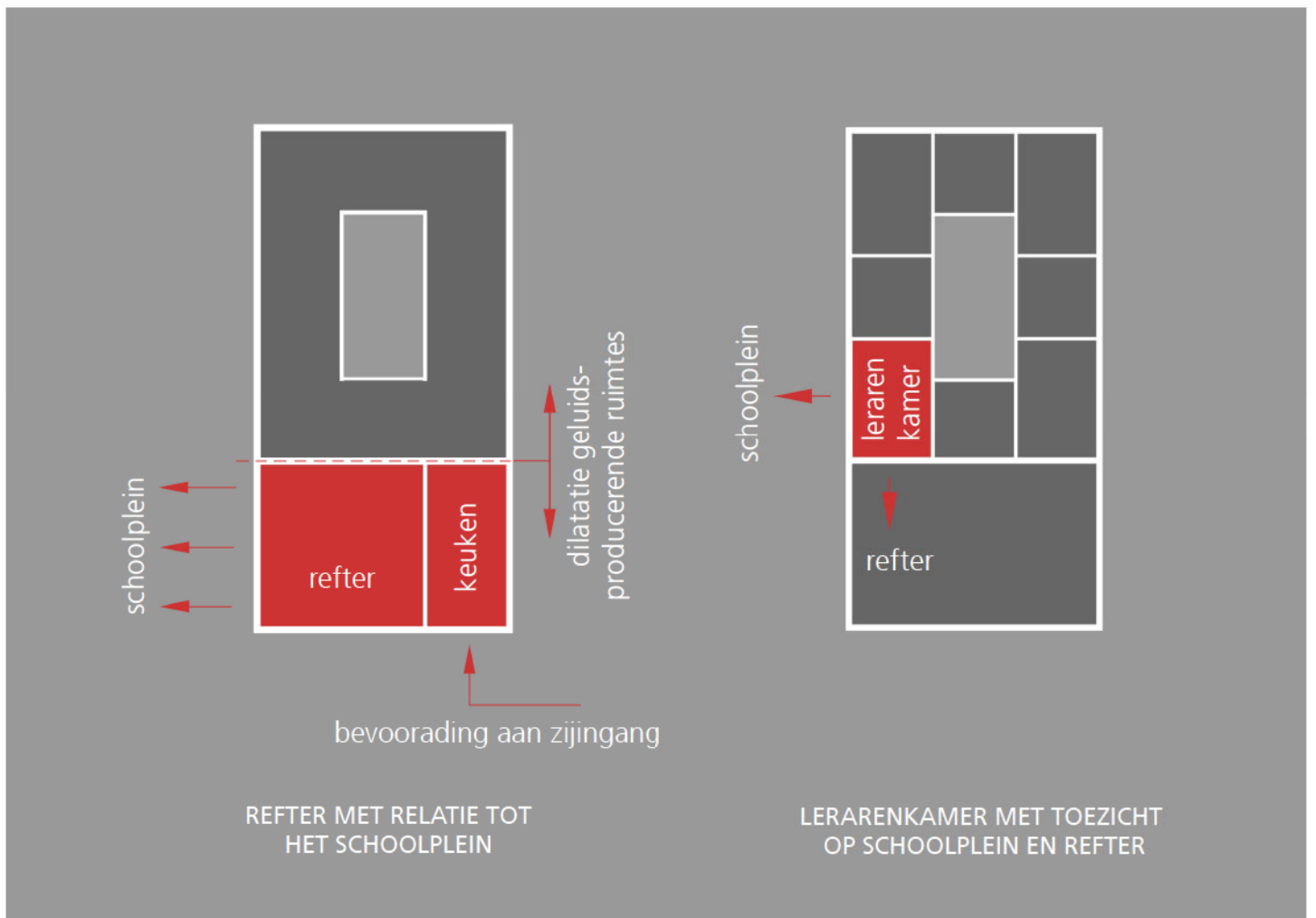
AANZICHT NOORDWEST | HOOFDENTREE

OVERZICHTELIJKHEID

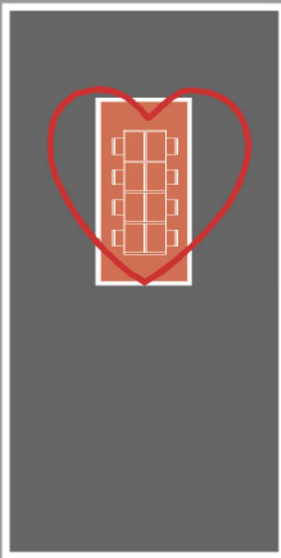

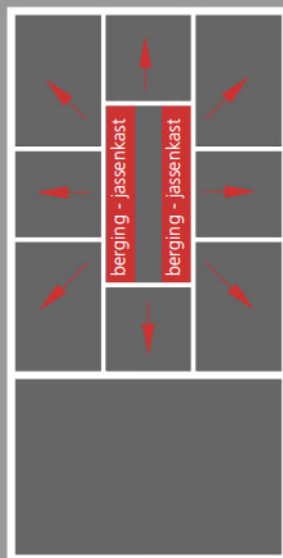
TOEZICHT

De overstekken van het gebouw creëren een ruimte waar ouders bij het ophalen van hun kinderen elkaar kunnen ontmoeten en een praatje kunnen maken.

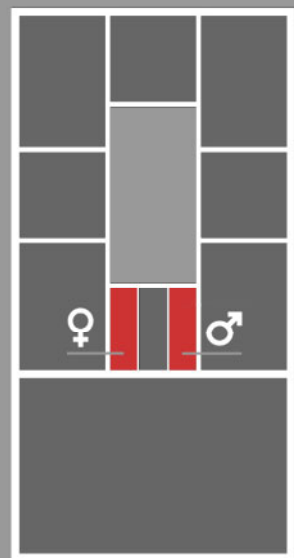

CENTRALE HAL ALS
HART VAN HET GEBOUW
MET FLEXIBLE WERKPLEKKEN

ZONE TUSSEN HAL EN LOKAAL:
EXTRA BERGRUIMTE, JASSENKASTEN

WEINIG GANG = GUNSTIGE NETTO-
BRUTTOVERHOUDING

CLUSTERING VAN HET
SANITAIR IN HET HART

WERKNISSEN IN GANG

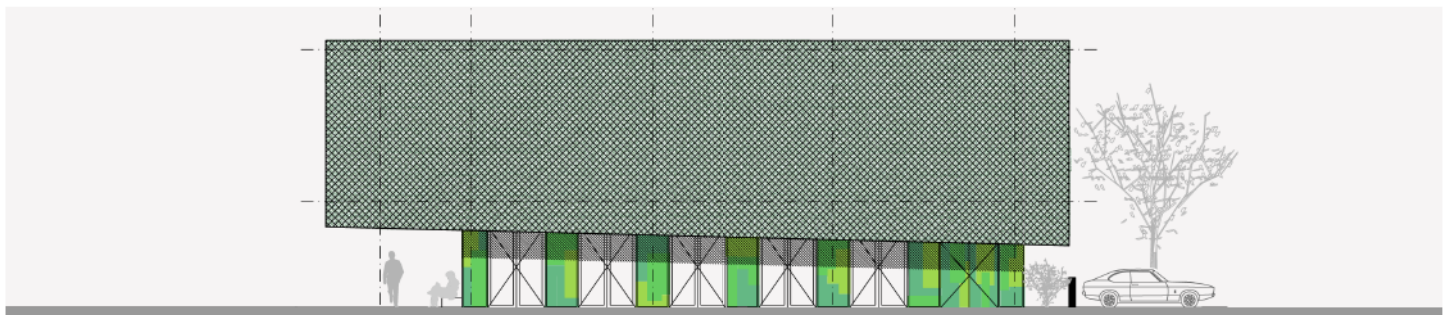
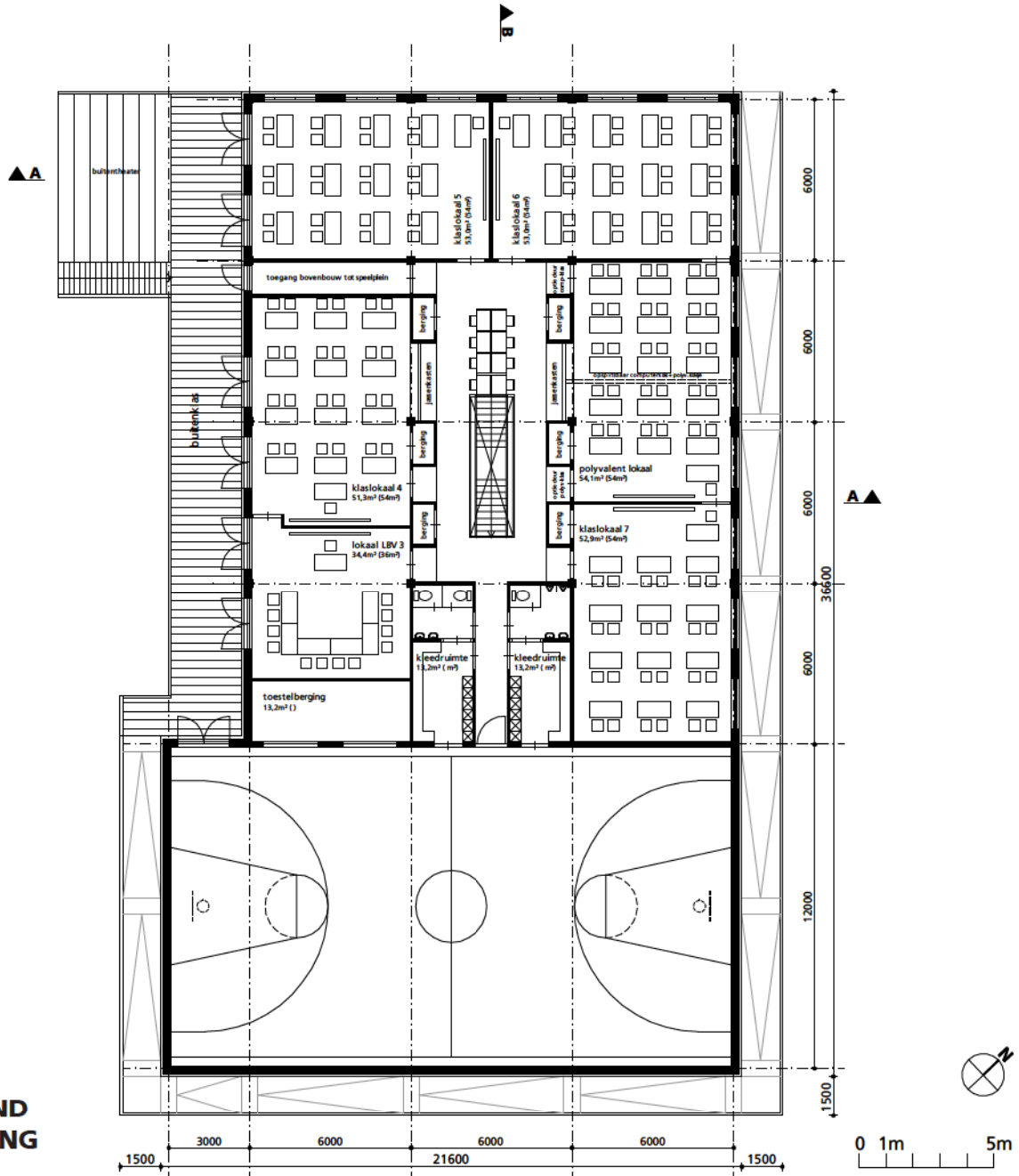
CENTRAAL HART

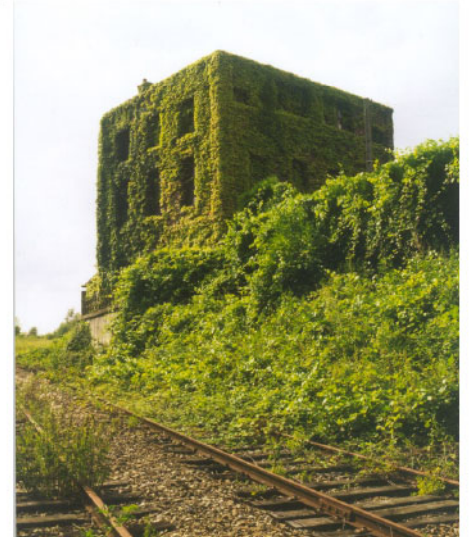
JASSENKASTEN

GEBOUW MET EEN HART

**PLATTEGROND
1E VERDIEPING
1:250**

AANZICHT ZUIDOOST

Gefilterd licht en natuurlijke zonwering door begroeide luifels   Gebouw met meerwaarde voor het landschap   Grote mate aan duurzaamheid

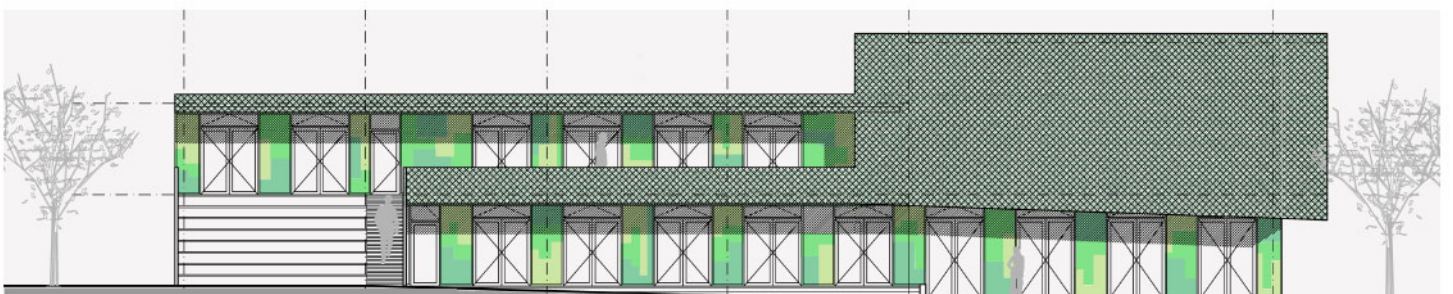

AANZICHT NOORDOOST | STRAATZIJDE

ARCHITECTUUR

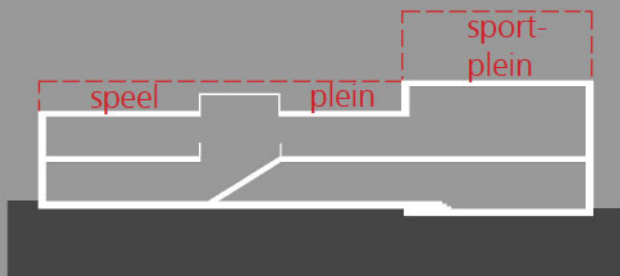
De architectuur voegt zich op een bescheiden manier binnen het groene karakter van de locatie en binnen de diversiteit van de bestaande bebouwing

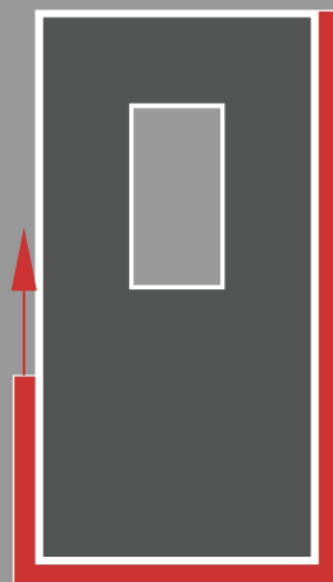
AANZICHT ZUIDWEST | PLEINZIJD

NATUURLIJK HOOGTEVERSCHIL WAARDOOR ALS VANZELF EEN HOGERE REFTER ONTSTAAT

OPTIE: SPORT- EN SPEELPLEINEN OP HET DAK

HELLINGBAAN:
TOEGANKELIJKHEID POLYVALENTE ZAAL
SPORT EN BEWEGING
WANDELING OVER EEN BOSPAD

OPKLIMBAAR

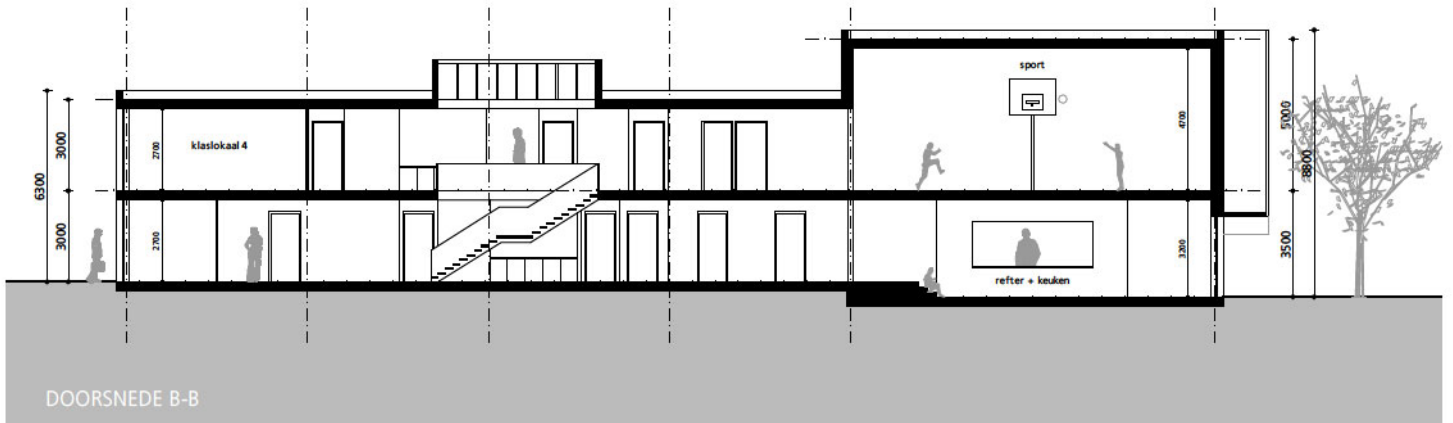
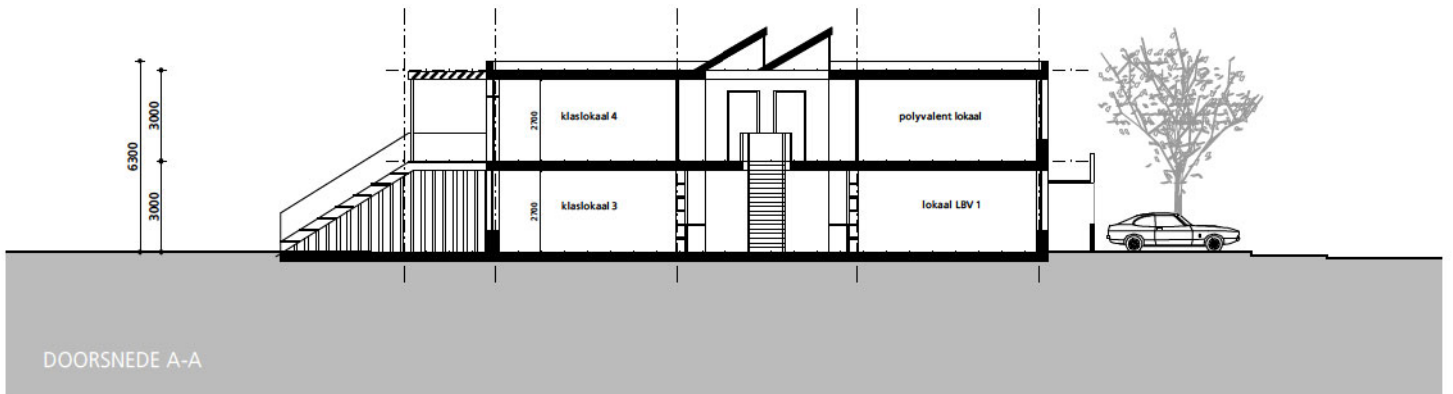

SPELEN OP HET DAK

BAKEN: UITZICHT OVER DE WIJK

OPKLIMBAARHEID

Lopen over de hellingbaan (toegankelijkheid), een rondje om het gebouw, wordt een wandeling over een spannend, dichtbegroeid bospad. Het gebouw nodigt zo uit tot avontuur en beweging. Beweging is belangrijk in deze tijd waarin steeds meer kinderen aan overgewicht hebben. Alles wat aan een gebouw tot beweging kan aanzetten, willen wij daarom benutten. Zo voorzien wij mogelijk in de toekomst ook in een sportkooi op het dak.

DE SCHOOL ALS ONTMOETINGSPLAATS

Stedenbouwkundig: patchworkmodel en beeldbepalend gebouw aan de straat

Ons ontwerp voorziet in een beeldbepalend gebouw aan de straat (Azalealaan), dat zich tegelijkertijd inpast in de karakteristieke, informele, gefragmenteerde groene opzet van de locatie. Het patchwork van ruimtes en gebouwen wordt als het ware versterkt. De bouwhoogte sluit aan op de overwegend twee- tot drielaagse bebouwing in de wijk. Het gebouw kenmerkt zich door het groen, de hellingbaan en de tribune aan het plein.

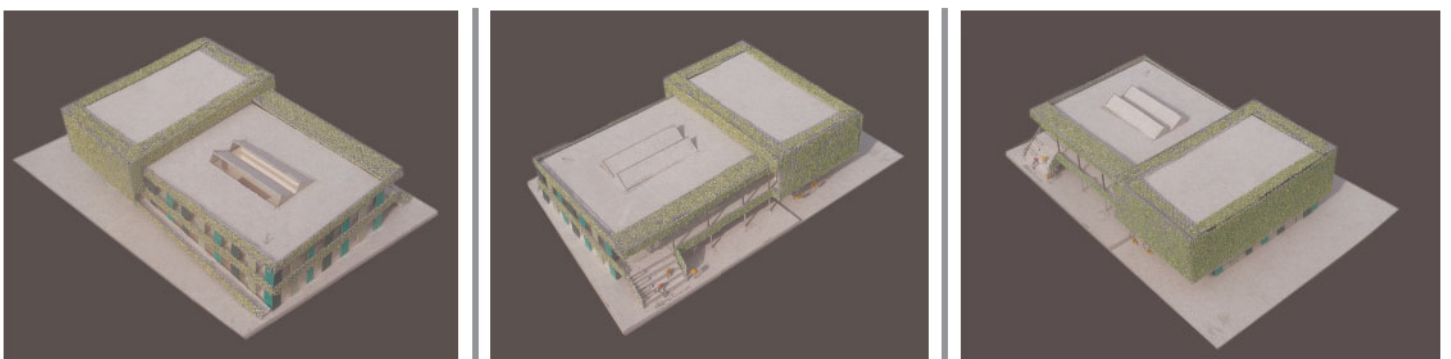
De school als ontmoetingsplaats

Omdat de school in deze tijd steeds meer een sociaal-maatschappelijke functie als ontmoetingsplaats vervult, hebben wij gekozen voor een compact gebouw met een heldere logistiek, waar ontmoeting centraal staat. Dit komt tot uiting in de centrale hal met werkplekken, de trap op het schoolplein en in de refter die een sociale functie hebben: ze zijn tegelijkertijd tribune en catwalk voor optredens, bijeenkomsten en schoolfeesten.

Het overstek van het gebouw creëert een ruimte waar de ouders overdekt kunnen wachten, zittend aan buitentafels. Hier kunnen ze een praatje maken.

Overzichtelijkheid en toezicht

De klaslokalen liggen rond een hal, het hart van de school, met nissen waar de leerlingen zich kunnen terugtrekken voor individuele werkzaamheden. De scheiding tussen de lokalen en de hal is transparant, waardoor er vanuit de lokalen toezicht op de werknissen mogelijk is.

EN BAKEN IN DE BUURT

Een flexibel en duurzaam schoolgebouw

Het gebouw wordt gedragen door een kolommenstructuur, die optimale flexibiliteit en daarmee duurzaamheid garandeert. Een gebouw met een kolommenstructuur kan met de tijd meegaan; het laat zich gemakkelijk aan nieuwe eisen aanpassen.

De heldere compacte hoofdropzet is kostenbesparend. Door dilatatie in de hoofdropzet worden geluidsarme (lokalen) en geluidsproducerende ruimtes, zoals gymzaal en refter, van elkaar gescheiden. Het centrale model betekent: weinig gangen, gunstige netto-brutoverhouding, clustering van natte ruimtes en toiletten op strategische plekken.

Een beklimbare school / sport en beweging

Het gebouw heeft plaatselijk een dubbele groene gevel, aansluitend bij het groen van de omgeving. Rondom een deel van het gebouw loopt een hellingbaan die aan de buitenzijde wordt afgeschermd door een begroeide 'tweede' gevel. Het lopen over de hellingbaan, een 'rondje' om het gebouw, wordt een wandeling over een spannend, dichtbegroeid bospad. Het gebouw nodigt zo uit tot avontuur en beweging. Beweging is belangrijk in deze tijd waarin steeds meer kinderen overgewicht hebben. Alles wat aan een gebouw tot beweging kan aanzetten, willen wij daarom benutten. Zo voorzien wij in de toekomst ook een sportkooi op het dak.

De hellingbaan is tevens een beeldbepalend element en voorziet, last but not least, in toegankelijkheid!

Natuurlijke lichtregulering

Door de ligging van de klaslokalen op het noorden, de daklichten met noord-oriëntatie in de centrale hal, en de overstekken (die als luifels fungeren) bij de ruimtes op het zuiden, zijn lichttoetreding en zonwering op een natuurlijke manier geregeld. Ook bomen aan de zuidzijde voorzien in zonwering.

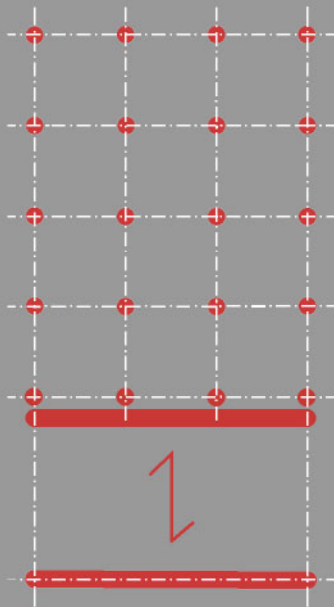

Patchworkmodel Beeldbepalend gebouw aan de straat

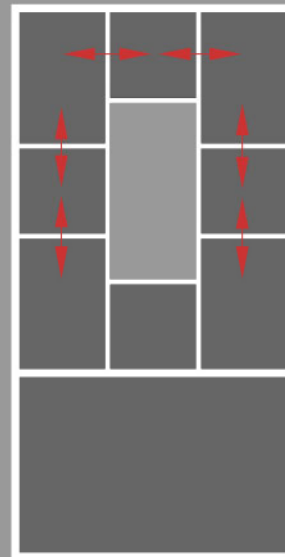
School als ontmoetingsplaats Overzichtelijkheid en toe-

zicht Flexibel en Duurzaam Een beklimbare school

Sport en Beweging Natuurlijke lichtregulering

FLEXIBILITEIT DOOR KOLOMMEN-
STRUCTUUR

KLASLOKALEN ZIJN KOPPELBAAR
AFMETINGEN BINNEN FLEXIBEL GRID
UITWISSELBAAR

STAALKELET VAN EEN SCHOOL IN AANBOUW

KOLOMMENSTRUCTUUR

FLEXIBEL CASCO

STABILITEIT

Conceptuele visie op het project

Constructieve hoofdopzet

Het ontwerp is uitgegaan van een eenvoudige maar doordachte constructieve logica.

De basis is een betonskelet voor de kleinere overspanningen en een stapelbouw voor de grote overspanningen van refter en sportzaal. Beide gedeelten worden door een akoestische voeg gescheiden, en zijn stabiliteitstechnisch apart te beschouwen, zeker voor wat de windstijfheid betreft.

Betonskelet

De kolommen van het betonskelet staan op een strak raster van 6 bij 6 m. Een afstand die eenvoudig te overbruggen valt met geprefabriceerde gewapende balken en voorgespannen welfsels. De knopen worden terplaatse opgegoten. De windstijfheid wordt door de kolommen en balken opgevangen. Een beproefde methodiek die enorm tijds- en kostenbesparend werkt.

Dit laat tevens toe om de keuze van het type tussenwanden beter af te stemmen op andere vereisten, zoals duurzaamheid, akoestiek en kostprijs.

Stapelbouw

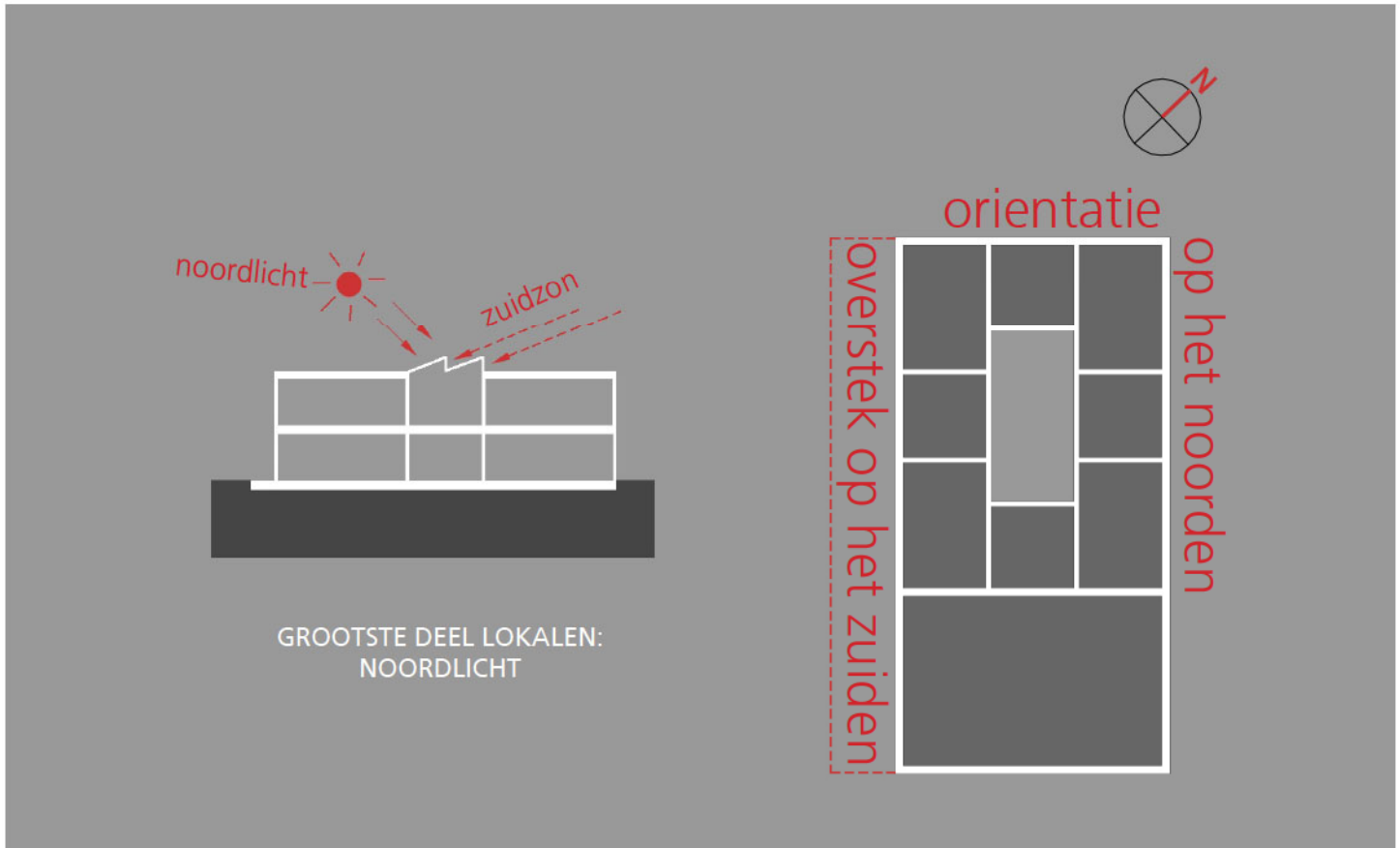
De grote overspanning wordt gezien van muur tot muur. Gelet op de aanzienlijke uitkraging van de sportzaal, zijn deze wanden in beton aangewezen. Dit biedt bovendien enige massa ter bevordering van de akoestische isolatie. De vloeren dakplaat voor deze grote overspanning kunnen eveneens uit voorgespannen betonwelfsels bestaan. De dwarse wanden zijn omwille van de windstijfheid eveneens te betoneren. Daarbij kan ook aan semi-prefabricatie worden gedacht, zoals het systeem van de holle wanden. Doorgaans geeft dit iets dikkere wanden (25cm) dan bij ter plaatse gegoten wanden (20cm), maar dit komt goedkoper uit. Bovendien is de vlakheid van de wanden veel beter gegarandeerd, zodat deze eenvoudig in het zicht kunnen gelaten worden. Ten behoeve van de verstaanbaarheid in de lokalen zullen akoestische maatregelen genomen worden.

Passerelles en buitentrappen

De passerelles en buitentrappen zijn in gewoon gegalvaniseerd staal te voorzien, die uitkragend op de betonskelet dan wel betonwanden worden verankerd.

Flexibiliteit   Kolommenstructuur   Grote overspanning: refter en sportzaal boven elkaar   Dilatatie: functies met geluidsoverlast gescheiden van klaslokalen   Duurzaamheid door flexibiliteit gemakkelijk aan te passen aan nieuwe eisen

TECHNIEKEN

conceptuele visie op het project

Essentiële uitgangspunten in de technische benadering zijn :

- Een goede isolatie (Kwaarde)
- Een goede ventilatie (IDA)
- Vermijden van oververhitting
- Beperking van het energieverbruik (Epeil)
- Aanwenden van hernieuwbare energie waar mogelijk

Een eerste conceptuele benadering bestaat erin om te vertrekken vanuit het creëren van een inert gebouw waarbij respectievelijk in de zomer de nachtkoelte en in de winter de warmtewinsten door zonnetoetreding zo efficiënt mogelijk worden aangewend. Door gebruik van massieven en de keuze van een doordachte oriëntatie wordt deze capaciteit gecreëerd.

Verder benaderen wij het gebouw in eerste instantie vanuit de wens om maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden van **passieve klimaatbeheersing**

Het gebouw wordt voorzien van bouwkundige en installatietechnische elementen die een minimum en maximum temperatuur beheersen en de voor een schoolgebouw onmisbare hygiëventilatie garanderen.

Hierbij worden een geoptimaliseerd verbruik van energie en een aanvaardbaar investeringspeil als randvoorwaarden toegevoegd.

Optimale inplanting en orientatie van het gebouw
Lokalen op het noorden Overstek op het zuiden
Zoveel mogelijk gebruik maken van daglicht Min-
imum aan techniek Energiebesparing

Bouwzijdig worden volgende hieraan bijdragende voorzieningen getroffen:

- De op het zuiden georiënteerde lokalen worden tegen zonnetoetreding beschermd door het overhangend luifel teneinde oververhitting te vermijden en alsnog een goede inval van natuurlijk licht te realiseren. De beglazing combineert een goede isolatiewaarde met een beperkte toetreding van zonnewarmte.
- Alle klaslokalen zijn voorzien van raamroosters voor het betrekken van buitenlucht en van ramen die geopend kunnen worden. Op deze wijze heeft de gebruiker de mogelijkheid de lokalen intensiever te doorspoelen met verse buitenlucht. Er wordt aldus voorzien in mechanische extractie in elk klaslokaal.
- De gebouwschil wordt voorzien van een doorgedreven thermische isolatie waar mogelijk.

De vooropgestelde energieprestatie (overeenkomstig Vlaamse EPB regelgeving) E80 dient ons inziens integraal als minimum realiseerbaar te zijn voor dit gebouw.

Het installatietechnisch concept voorziet verder de nodige actieve maatregelen om het gewenste binnenklimaat te realiseren .

Een bijzondere opportuniteit in huidig project kan bestaan uit de toepassing van hydraulische betonkernactivering gekoppeld met energie-efficiënte productie van lage temperatuursverwarming en hoge temperatuurkoeling.

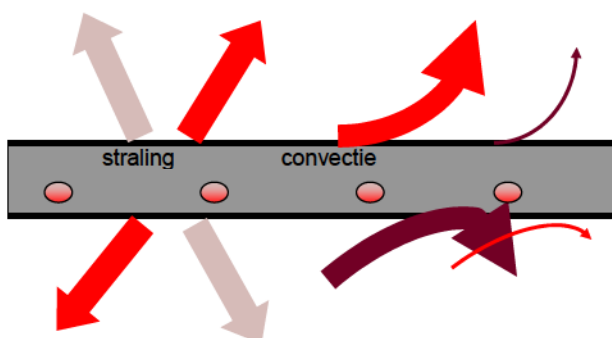
Uiteraard is deze visie in verder ontwerp te verifiëren, maar de te verwachten constante en beperkte basislasten verwarming en koeling geven hiertoe toch een verantwoorde aanzet.

De betonkernactivering bestaat uit het ingieten in de betonvloeren van watervoerende leidingnetten die doorstroomd worden met "lauw" en "fris " water in respectievelijk winter en zomerperiode.

Hierdoor straalt de betonmassa een aangepaste temperatuur uit naar de gebruikers van het gebouw.

Gezien de waargenomen temperatuur een combinatie is van deze stralingstemperatuur en de luchttemperatuur kan met dit systeem een zelfde comfort gerealiseerd worden bij een lagere ruimtetemperatuur, wat uiteraard een gunstige invloed heeft op de energieverbruiken voor verwarming en ventilatie.

De toepassing is ondertussen een tiental jaren oud en vooral beproefd in Nederland, Zwitserland en Duitsland.

De thermische massa, die de facto wordt vertegenwoordigd door de vloerplaten, wordt op deze wijze "actiever" gemaakt teneinde het thermisch comfort van een zwaar massief aebouw te bekomen.

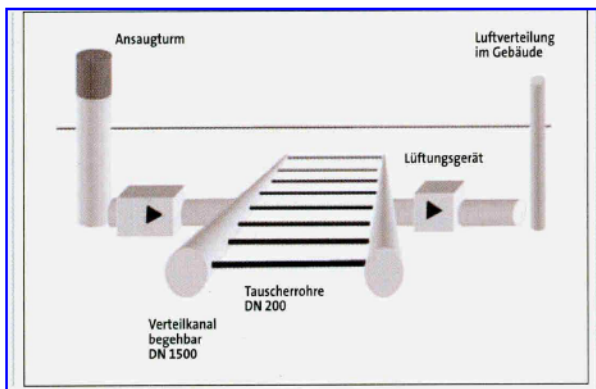
De benodigde milde watertemperaturen in koeling en verwarming maakt toepassing van hoog efficiënte opwekking van warmte en koude mogelijk, die bovendien op een gespreide belasting kan worden gedimensioneerd in plaats van op piekbelasting.

Enkele mogelijkheden :

- condenserende gasketels als warmteproductie
- Conventionele warmtepomp (als onderdeel warmteproductie) gekoppeld aan horizontale grondwisselaars waarbij in zomerregime in eerste instantie passief kan worden gekoeld op hoge temperatuur.

Behoeftte aan mechanische koelverbruik wordt hierdoor miniem en eventueel vermijdbaar, en aan het binnenklimaat kan hierdoor een belangrijke meerwaarde worden geleverd .

De verwarming en temperatuurbijregeling zal gebeuren door radiatoren aan de borstweringen geplaatst in de individuele lokalen. De ventilatie van deze lokalen zal gebeuren door een gecontroleerde mechanische extractie die gecompenseerd wordt door vrij aangezogen verse lucht via de raamroosters.

Voor lokalen die een intensievere ventilatie vereisen zoals turnzaal en refferl, alsook de reffer op het kelderniveau wordt gebruik gemaakt van specifieke luchtbehandelings-groepen. In huidig project nodigt het voorhanden terrein tevens uit om voorbehandeling van de ventilatielucht d.m.v. grondbuizen te evalueren.

Regenwaterrecuperatie :

Regenwaterrecuperatie is een manier om het milieu te sparen en opnieuw de verbruikskosten van een gebouw te reduceren. In deze installatie is het uitgangspunt dit systeem toe te passen voor de sanitairen. Deze zullen dagelijks reeds een aanzienlijke hoeveelheid water verbruiken.

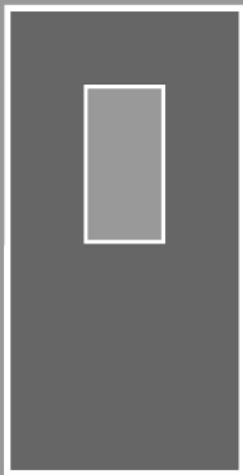
Daglichtafhankelijke lichtsturing :

Vanuit de architecturale benadering wordt een belangrijke inspanning geleverd om een optimalisatie van de daglichttoetreding naar de gebruiklokalen toe te realiseren. Om hierop vanuit technisch oogpunt in te spelen dient het rendement en de terugverdientijd onderzocht te worden van een daglichtafhankelijke lichtsturing. Gezien in scholen veelal het licht slechts tweemaal bediend wordt draagt een continue sturing in hoge mate bij tot energieoptimalisatie.

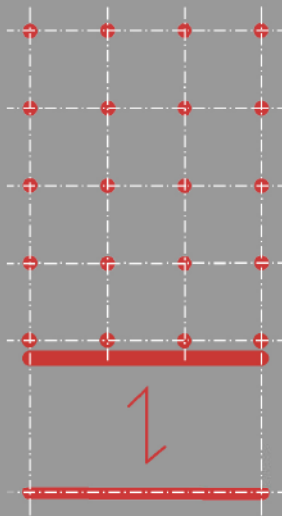
Duurzaamheid der materialen

Inzake technische infrastructuur is duurzaamheid sterk gekoppeld aan de hoger behandelde beoogde energie-efficiënte, maar ook de materiaalkeuzes in deze installaties worden vanuit dit zichtpunt gewogen.

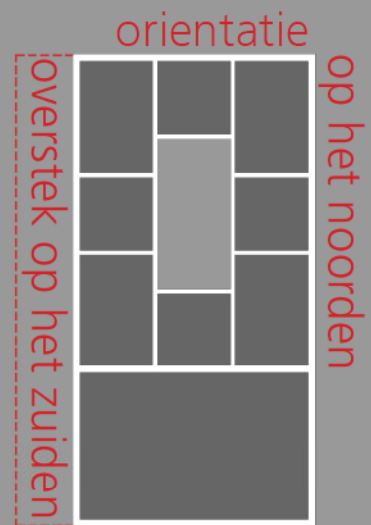
Belangrijke aandachtspunten zijn o.m. verven, isolatiematerialen, voorkeur voor kunststoffen t.o.v. metallieke materialen waar mogelijk voor leidingsnetten, ...

compacte
hoofdopzet

helder
constructieprincipe

doordacht
energieconcept

KOSTENEFFICIENT GEBOUW

TEKENINGEN

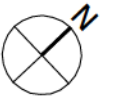
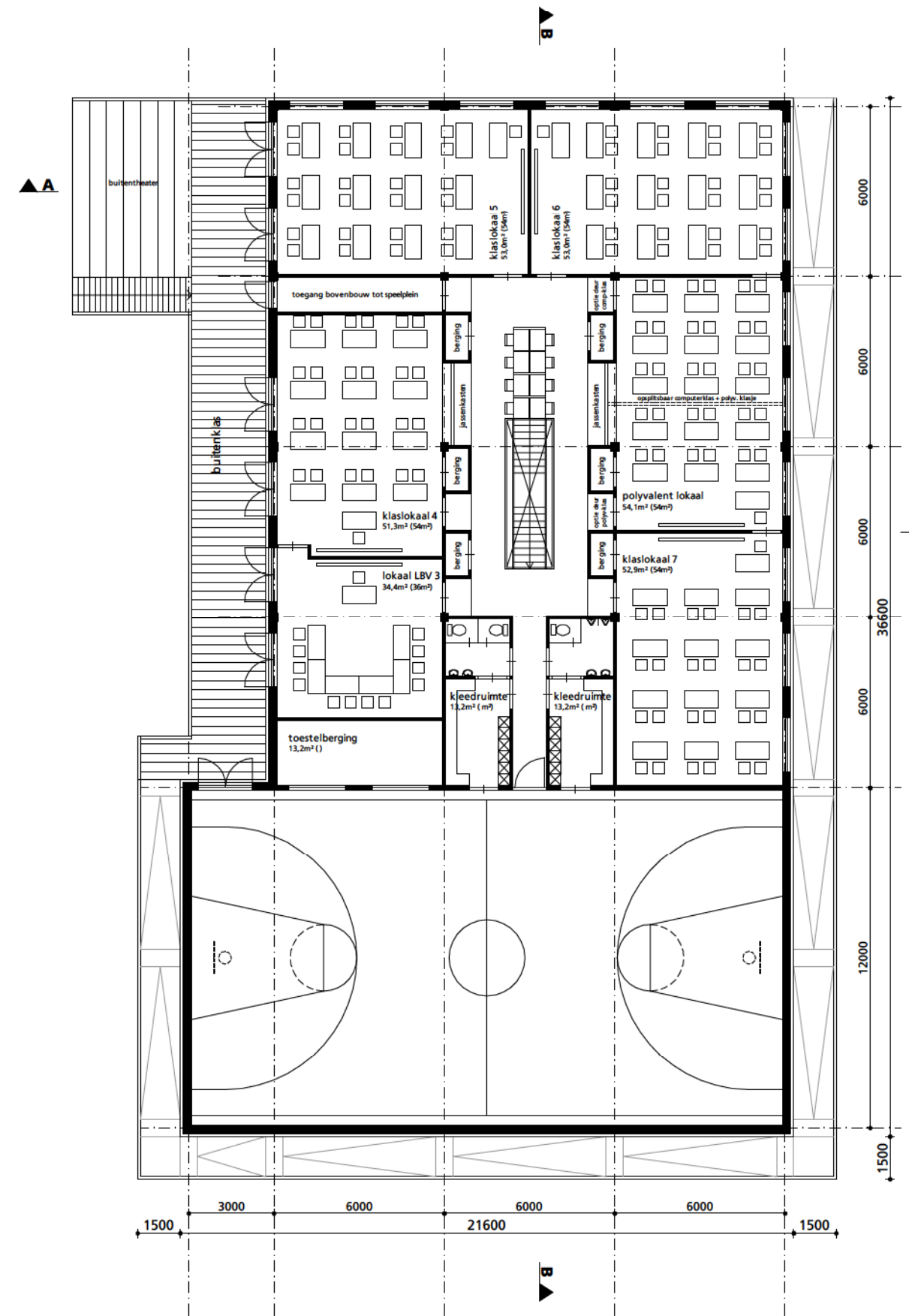
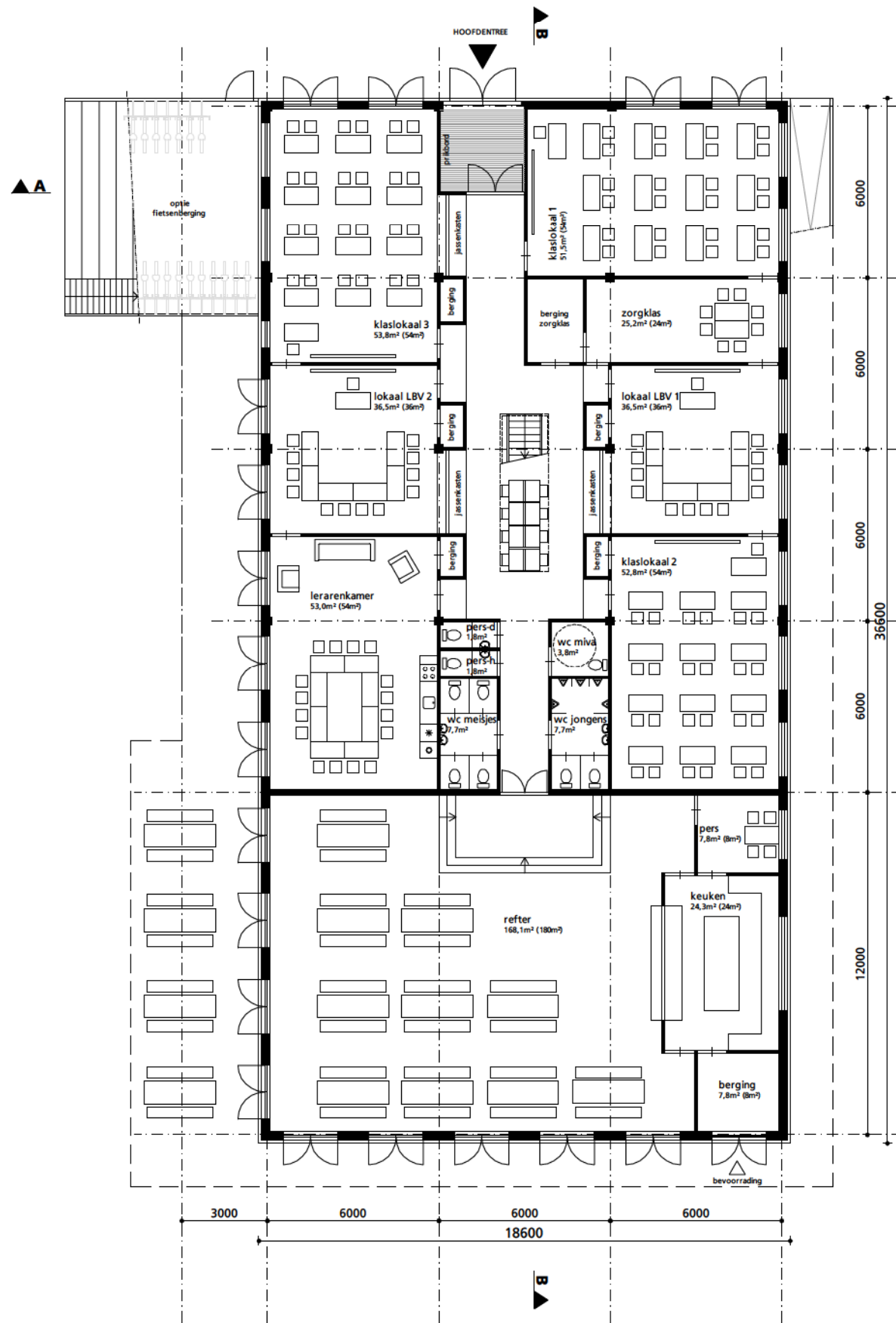

Bouwkundige tekeningen:

Plattegronden 1:200

Gevels 1:200

Doorsnedes 1:200

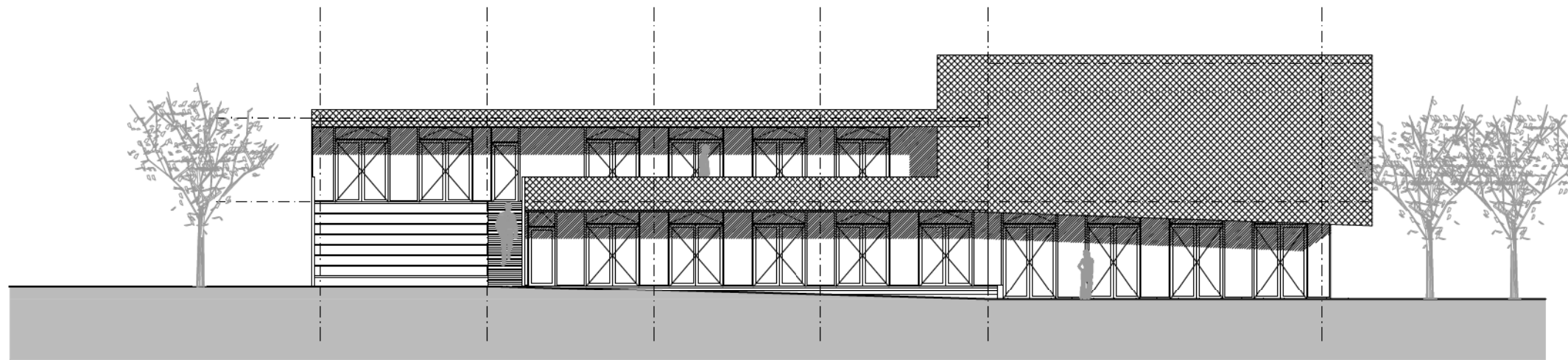
STUDIE

project **Basisschool Temse**
 specificatie **plattegronden**

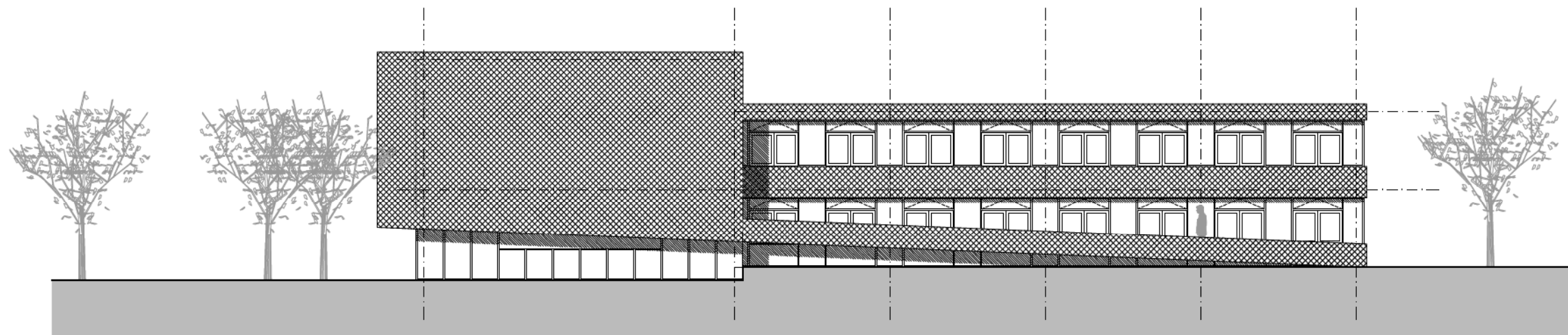
werknr. 07-03 gew.a:
 schaal 1:200 gew.b:
 datum 25-04-2007 gew.c:

PL01

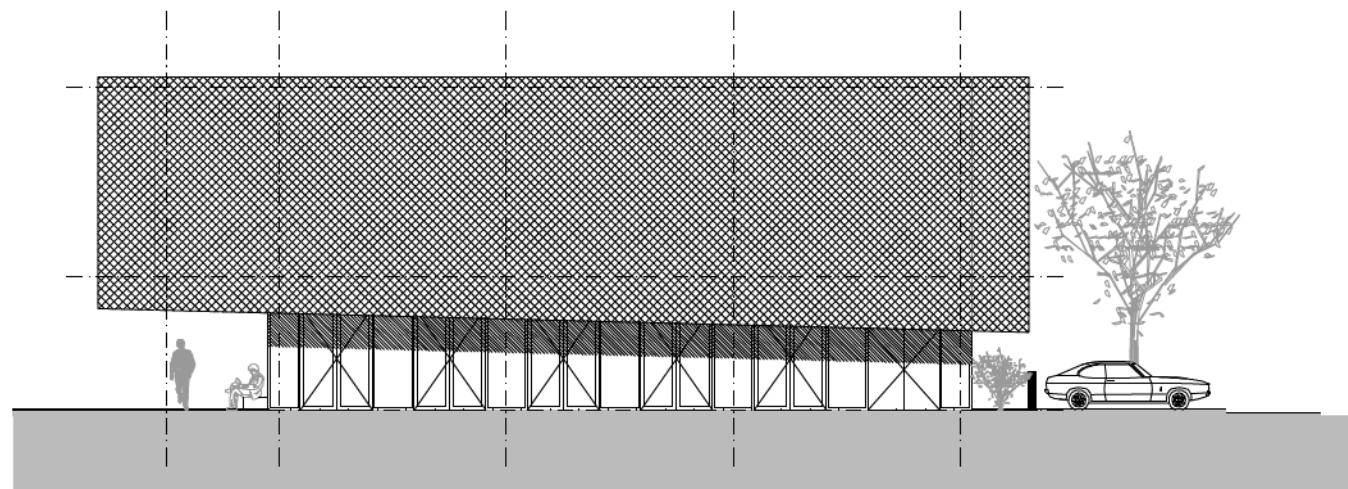
bestand: 0703-302-PL.dwg

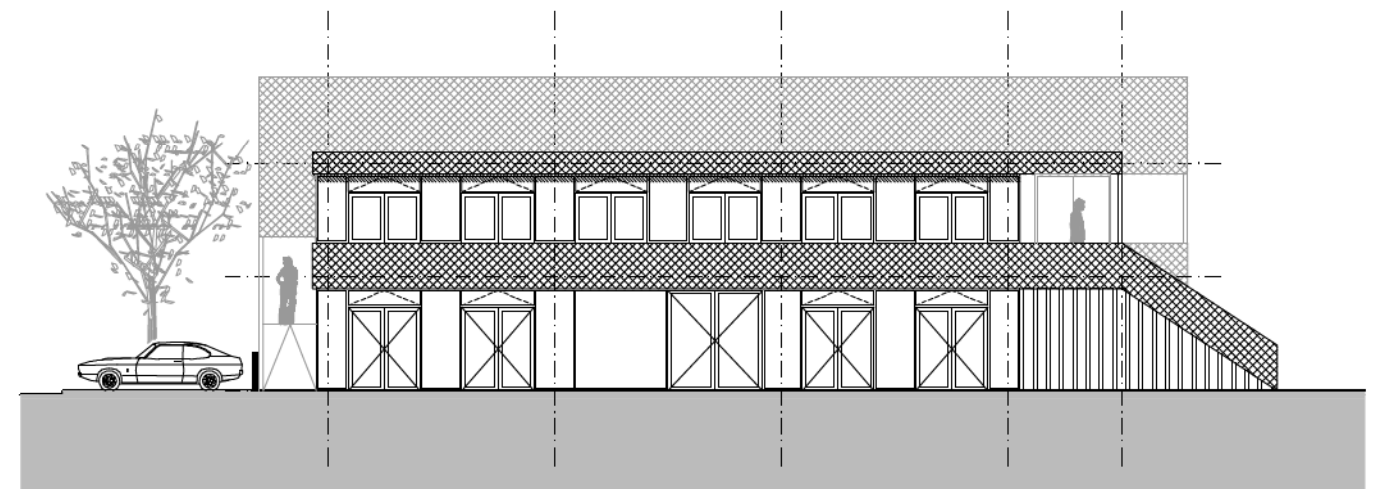
aanzicht zuidwest
-pleinzijde-

aanzicht noordoost
-straatzijde-

aanzicht zuidoost

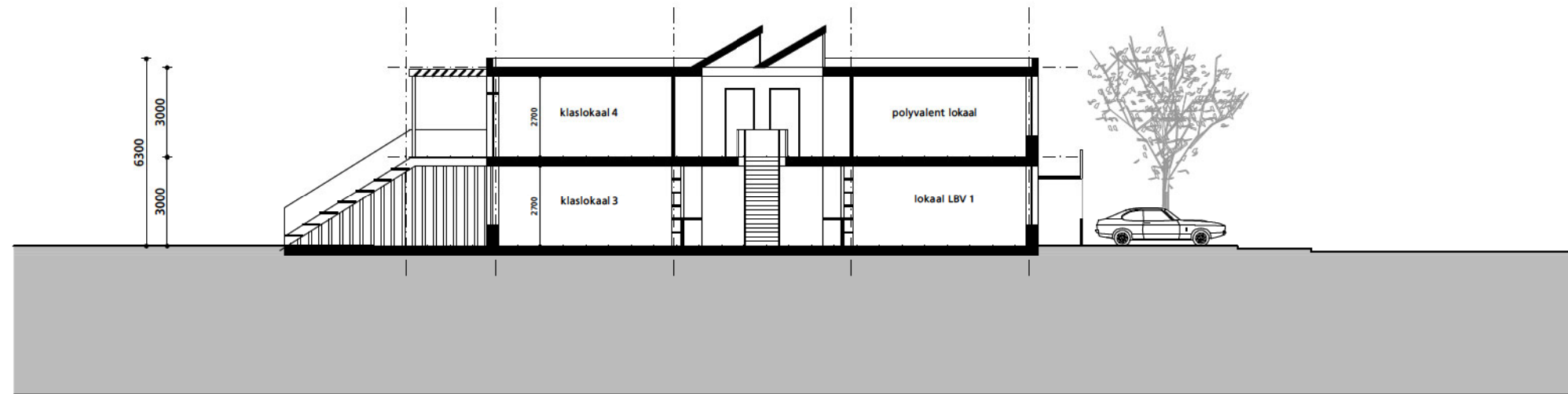
aanzicht noordwest

STUDIE

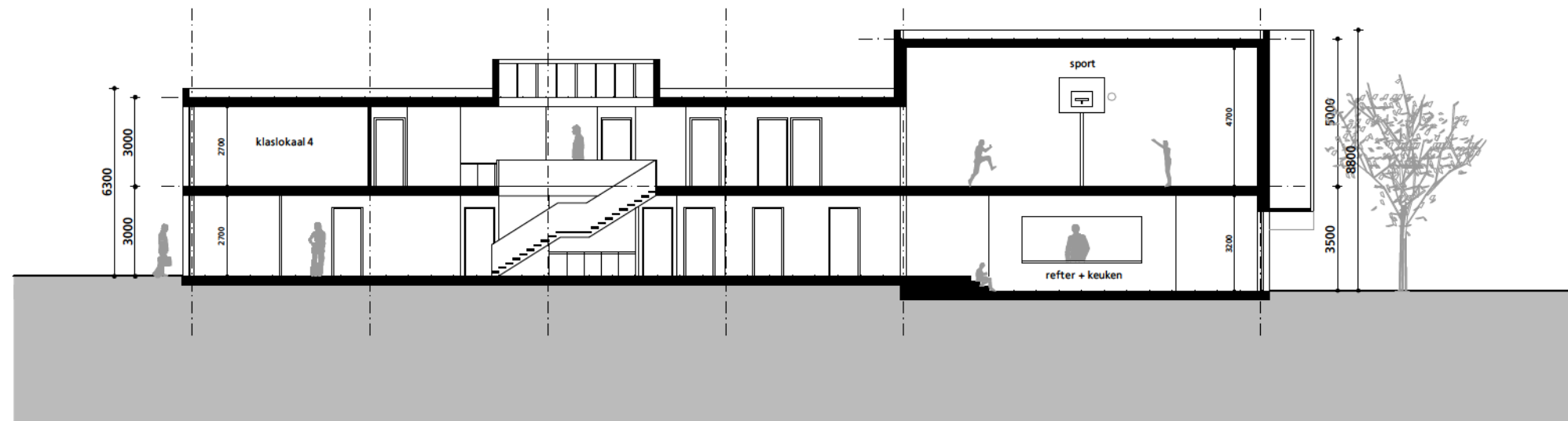
project **Basisschool Temse**
specificatie **gevels**

werknr. 07-03 gew.a:
schaal 1:200 gew.b:
datum 25-04-2007 gew.c:

GE01
bestand: 0703-302-GE.dwg

doorsnede A-A

doorsnede B-B

STUDIE

project **Basisschool Temse**
 specificatie **doorsnedes**

werknr. 07-03 gew.a:
 schaal 1:200 gew.b:
 datum 25-04-2007 gew.c:

DS01
 bestand: 0703-302-05.dwg